

RASOVA

Comuna Rasova este situată în partea de V a județului, la o distanță de 78 Km de municipiul Constanța, pe malul drept al fluviului Dunărea și la o distanță de 19 km de Cernavodă, orașul cel mai apropiat.¹⁾ Relieful prezintă caracteristicile subzonei podișului dunărean al Dobrogei de sud : un relief accidentat, cu văi adânci și sinuoase care străbat teritoriul comunei pe direcția SE- NE. Cele două văi importante care străbat teritoriul comunei sunt valea Baciului, la sud, și valea Cochirleni, la nord. Rețeaua hidrografică este alcătuită din oglinzi de apă cu întinderi mari: lacul Baciului- cca 170 ha, lacul Cochirleni- cca. 118 ha și fluviul Dunărea pe o distanță de cca. 15 Km.²⁾

În cadrul județului Constanța, teritoriul comunei Rasova este amplasat în zona centru- vest, având vecini spre nord, orașul Cernavodă, spre vest, Dunărea, spre est, comuna Mircea Vodă și comuna Peștera, în sud, comuna Adamclisi, iar spre S – V, comuna Aliman.³⁾

Din punct de vedere teritorial- administrativ, comuna Rasova are, în prezent, în componența sa următoarele sate: Rasova- satul reședință și satul Cochirleni, situat la o distanță de 7 Km de așezarea mai sus menționată. În trecut, însă, așa cum se arată în lucrarea lui M. D.Ionescu, comuna Rasova se compunea din satul- reședință, Rasova și satul Vlahchioi(actualul Vlăhi). „Ambele sunt sate românești, cu case frumoase, bine construite și îngrijite”, cu o populație de 1974 de locuitori, la acea dată.⁴⁾

Din punct de vedere istoric, o primă atestare a așezării se găsește în documentele feudale târzii, din sec. XVI – XVII, localitatea fiind consemnată cu numele de Rasovat, Rasovatca și Rasovata (în registrele turcești de evidență fiscală din anii 1573, 1675 și 1676). La data întocmirii registrului de plată a îndatoririlor fiscale ale creștinilor de aici, se pare că populația românească era de 2000 de locuitori, ceea ce o confirmă ca una din localitățile mari din teritoriul dobrogean. ⁵⁾De altfel, așezarea apare menționată ca una dintre cele mai importante, notată ca și târg pe hărțile din sec. XVIII, alături de Cernavodă, așezare devenită „ asemenea unui oraș”(cum scria Evlia Celebi).⁶⁾ Pe hărțile Schmid din 1774, 1782 așezarea apare marcată cu denumirile Rassovat și Rusaata, pe cele ale lui C. Begeanu din 1884, 1854, 1856, cu denumirile Rasovata și Răsuhată. În notele agentului polon Korsak din 1849 este amintită cu denumirea de Rassova⁷⁾, iar pe „ Lista satelor extrase din Harta Topografică și Etnografică din 1850 a lui Ion Ionescu de la Brad”, publicată de Petre Covacef în „ Analele

Dobrogei”, Rasova apare menționată cu următoarele denumiri: Rassowata, Rassevata, Rașova, Rassova.⁸⁾ Cartografia medievală și modernă reține caracterul pur românesc al localității, în jurul ei identificându-se o toponimie românească: „Dealul Baciului”, „Ceairu de Mijloc”, „Pădurea Cojocariu”, „Dealul Grindu Mare”. De altfel, la 1850 Rasovata era un sat curat românesc cu 454 de locuitori și 80 de case.⁹⁾ Cu toate acestea, se pare că denumirea de Rasova este turcească și înseamnă „loc unde se îngroapă vitele moarte”.¹⁰⁾ Încă din timpul când Dobrogea se afla sub administrația otomană, satul Rasova era locuit numai de români și se pare că în partea sa sudică ar fi existat un oraș locuit de „economii de vite” turci(crescători de vite), care își țineau vitele în două suhaturi., unul dintre acestea fiind suhatul Rasvata- Rasova, pe care turcii economi de vite îl numeau Irac Anat, adică suhatul depărtat, iar alții, Rahat- Suhat, adică suhatul îndestulător, aici găsindu-se apă și iarbă din abundență. De aici a venit și numele de Raasu- vata, cum i se zicea satului sub administrația turcească, care în limba română a devenit Rasova.¹¹⁾

În timpul războiului Crimeii(1853-1856), în anii 1855-1856, medicul Camille Allard, ce făcea parte din misiunea franceză,trimisă aici de guvernul Franței,, număra între cele cinci sate românești din cazaua Chiustenge și Rasova. În preajma anului 1871, Rasova- Rasovata era un sat mare cu 300 de familii.¹²⁾ În „ Dicționarul geografic, statistic, economic și istoric al județului Constanța” din 1897, așezarea este caracterizată ca având „case frumoase, bine zidite...înconjurate de grădini și vii”. În perioada noiembrie 1878- aprilie1879, Rasova a fost capitală de județ, atunci când Dobrogea avea ca diviziuni administrative trei județe: Tulcea, Constanța și Silistra- Nouă (a cărei reședință a fost la Rasova, apoi la Cernavodă). Rasova a fost și port la Dunăre, cunoscând prezența activă a negustorilor greci, după 1912.¹³⁾

Conform unor date statistice din anii 1916/1922-1923, comuna Rasova avea atunci o suprafață de 7085 ha și o populație de 2208, în 1916, din care 2187 români, 4 bulgari, 6 greci, 1 armean, 1 rus, 6 sârbi, 2 albanezi, 1 italian și 2949 de locuitori români de confesiune ortodoxă. În privința locuințelor,în 1916 existau 50 de case cu o cameră, 120 cu două, 161 cu mai multe camere și 242 de grajduri și magazii, iar pentru anul 1922 numărul caselor cu o singură încăpere era de 37, al caselor cu două de 301 și al caselor cu mai multe încăperi de 60.¹⁴⁾ În 1941, numărul total al caselor de locuit din comuna Rasova era de 503, așa cum aflăm dintr-o

situație statistică aflată în Dosarul 28/1941 din Fondul Prefecturii Județului Constanța.¹⁵⁾

Informații interesante despre starea generală a comunei Rasova (stilul de viață al locuitorilor, ocupațiile lor, situația economică) aflăm dintr-un chestionar, adresat primăriei Rasova în anul 1938, aflat la Arhivele Naționale, fondul Prefectura Județului Constanța. Astfel, se arată în chestionar că locuitorii din comuna Rasova trăiau relativ bine, aveau locuințe mediocre ale căror curți erau îngrijite. Mobilierul era reprezentat de „obiecte strict necesare unei gospodării”. Iluminatul locuințelor se făcea cu lămpi de petrol, iar încălzirea acestora „cu sobe de tablă”, ce întrebuințau lemne. În ceea ce privește alimentația, locuitorii foloseau în mare parte produsele obținute în propria gospodărie, pâinea era făcută în casă, aproape toate gospodăriile având cuptoare. Foloseau „apă din Dunăre”, iar recolta care era spre vânzare era exportată fiind „încărcată în șlepuri, cu destinația- portul Brăila”. În localitate exista o singură moară țărănească „ce macină pentru consumul populației în schimbul uimului (vamá)”, aflată la marginea satului al cărei proprietar era român.¹⁶⁾ În același dosar 62/1938 găsim și un „Tablou de mișcarea populației din comuna Rasova de la 1917-1937”, din care aflăm că, în special între anii 1931-1937, ar fi venit în comună din Muntenia, Transilvania, Basarabia și alte zone ale Dobrogei un număr de 36 de persoane și ar fi plecat din localitate în alte așezări din Dobrogea 29 de locuitori.¹⁷⁾ Dintr-un alt „Tablou de repartitie a populației pe profesii la sfârșitul anului 1937” aflăm că, în acest an, Rasova avea o populație de 2722 de locuitori din care majoritatea (1786) aveau ca principală ocupație agricultura.¹⁸⁾

În ceea ce privește învățământul și biserica, M. D. Ionescu relatează că școala din Rasova a fost ridicată în anul 1898¹⁹⁾, iar N.T. Negulescu precizează că aceasta a fost înființată ca post în 1880 și clădirea ei a fost ridicată în 1899.²⁰⁾ Se pare că încă din anul 1869, în comună, funcționa o școală românească, filială a celei de la Silistra. Primii învățători ai școlii de aici au fost cei din familia Chirescu (Chirea Iorga, Dimitrie Chirescu). Biserica din Rasova cu hramul „Sf. Nicolae” este construită din piatră, ea fiind zidită între anii 1894-1912²¹⁾, dar se pare că înainte de a fi ridicat actualul lăcaș de cult, în comună ar fi existat biserică încă din anul 1848, când a început să fie construită cu ajutorul material al guvernatorului de atunci al Dobrogei, Seid Mîrza Pașa.²²⁾

În prezent, comuna Rasova are în componența sa și satul Cochirleni, aflat la o distanță de 7 Km de localitatea- reședință. Legătura între comună și reședința județului se face prin drumul de interes local Rasova- Cernavodă și apoi prin drumul național

Cernavodă- Constanța.²³⁾ Suprafața teritoriului administrativ al comunei, după datele din „Strategia de dezvoltare” ar fi de 10.853 ha cu o populație de 3904 locuitori. Sporul natural este negativ (-3%), iar procentul de populație activă este scăzut (36,85%).²⁴⁾ Numărul de gospodării, după o statistică din anul 2000 este de 815 (pentru localitatea Rasova). Economia comunei este cu preponderență agrară, suprafața folosită pentru agricultură fiind de 5610 ha. Unități de învățământ sunt patru, două grădinițe și două școli cu o populație școlară de 378 de elevi, în anul 2000.²⁵⁾

Reședința comunei, localitatea Rasova, este riverană Dunării pe care se fac transporturi pe apă către localitățile situate pe malul fluviului fără a exista o activitate portuară organizată.

Din punct de vedere arhitectural, în localitatea Rasova întâlnim o oarecare diversitate, casele de tip tradițional românesc regăsindu-se printre cele de influență urbană. Tipul tradițional este reprezentat aici fie de casa cu un singur nivel cu plan bicelular și cu prispă liberă, dezvoltată numai la fațadă și cu aplecătoare situată în spatele casei (casa de lângă biserică), fie de casa pe două niveluri cu mai multe camere și cu prispă la etaj (casa proprietarei Butnaru Aneta).

Tipul de casă de influență urbană este reprezentat de casa lui Mihail Ștefan (albanez), casă cu etaj, construită în anul 1900, a cărei arhitectură este atipică pentru această zonă și evidențiază foarte bine starea materială prosperă a proprietarului. Este singura casă de acest gen întâlnită în Rasova. Organizarea camerelor este simetrică (etajul cu parterul). Materialul folosit pentru construcție este piatra, utilizată și la construcția altor case, aceasta fiind o caracteristică arhitecturală comună unora dintre casele de aici, lucru confirmat și de inf. Marinescu Gheorghe (n. 1909), care spunea că „bătrânii au avut și case de piatră, scoasă de la cetății”.²⁶⁾ O altă casă din localitate este construită cu piatra rămasă de la construcția bisericii, așa cum ne informează chiar proprietara Chirescu Ana.

În ceea ce privește materialele folosite la construcția caselor, acestea sunt reprezentate de chirpici, piatră, utilizate la casele analizate pentru ridicarea acestora, lemnul (esențe de brad, salcie, ulm, tei) pentru șarpantă, tâmplărie, prispă (stâlpi, fronton, parapet), țigla, tabla pentru învelitoare, piatra pentru fundație și soclu.

Anexele sunt, de asemenea, o parte componentă a gospodăriilor din comuna Rasova. Acestea sunt reprezentate de porumbare (pentru depozitarea cerealelor), grajduri (pentru adăpostirea animalelor), curnice (pentru păsări), bucătării de vară și magazii (spații de depozitare). Anexele sunt plasate

fie în curtea gospodăriei, fie pe una din laturile casei,

sau chiar aflate sub aplecătoare.

NOTE:

- 1) *Carta Verde a Constanței*, Ed. Ex Ponto, Constanța, 2000.,p. 249.
- 2) *Strategia de dezvoltare a comunei Rasova*,p. 7.
- 3) *Ibidem*,p. 10.
- 4) M. D. Ionescu, *Dobrogea în pragul veacului al XX-lea*, București, 1904, pp. 455,446.
- 5) *Strategia...*,p.4.
- 6) Adrian Rădulescu, Ion Bitoleanu, *Istoria românilor între Dunăre și Mare*, Ed. Științifică și Enciclopedică, București, 1979, p. 201.
- 7) Argentina Bărbulescu, *Așezări rurale* în Coordonator Maria Magiru, „Dobrogea. Studiu Etnografic. Români autohtoni”, vol I, Muzeul de Artă Populară, Constanța, 2003, p. 33.
- 8) Petre Covacef, *Catalogul numelor de locuri din Dobrogea de la Evlia Celebi la Ion Ionescu de la Brad(prima parte)* în „Analele Dobrogei”, serie nouă, Anul VI, nr.1,Tipografia Infcon, Constanța, 2000, p. 164.
- 9) Gheorghe Dumitrașcu, *Localități, Biserici și Mănăstiri românești în Dobrogea, până la 1878*, Ed. Fundația Asndrei Șaguna, Constanța, 1996, p. 135.
- 10) M. D. Ionescu, *op.cit.*,București, 1904, p. 455.
- 11) N. T. Negulescu, *Județul Constanța. Anii 1916 și 1922/1923. Expunere prezentată Consiliului Județean*

- Constanța*,Tipografia „Victoria”, George I. Georgescu, Constanța, 1924, pp. 212,213.
- 12) Ghe. Dumitrașcu, *op. cit.*, pp.135,136.
- 13) Argentina Bărbulescu, *Așezări rurale* în Coordonator Maria Magiru, *op. cit.*, p. 34.
- 14) N.T. Negulescu, *op. cit.*,p. 213.
- 15) Arhivele Naționale. Direcția Județeană Constanța, Fond Prefectura Județului Constanța, Dosar 28/1941, f. 107.
- 16) *Idem*, Dosar 62/1938, ff. 99-106.
- 17) *Ibidem*, f. 97.
- 18) Arhivele Naționale. Direcția Județeană, Prefectura Județului Constanța, Dosar 57/1938, f. 65.
- 19) M.D. Ionescu, *op. cit.*,p. 455.
- 20) N.T. Negulescu, *op. cit.*,p. 214.
- 21) Ghe. Dumitrașcu, *op. cit.*,pp. 135,136.
- 22) Argentina Bărbulescu, *Așezări rurale*, în coordonator Maria Magiru, *op. cit.*,p. 36.
- 23) *Carta Verde...*,p. 249.
- 24) *Strategia de dezvoltare...*, pp.10, 11.
- 25) *Carta verde...*,p. 250.
- 26) Argentina Bărbulescu, *Așezări rurale*, în coordonator Maria Magiru, *op. cit.*,p. 85.

Rasova - Casa nr. 1 (foto)

Proprietar: Butnaru Aneta (văduvă), originară din județul Iași. Reprezintă a treia generație de proprietari, toți localnici. În trecut, a fost și casă parohială. Sistem de construcție, materiale: Fundație: piatră; Soclu: piatră, tencuit, văruiț în roșu; Pereți: chirpici, tencuiți, văruiți la parter cu verde și la etaj cu alb; Șarpantă: lemn; Învelitoare: țiglă, în patru ape; An construcție / vechime: începutul secolului XX; În funcție: da; Stare de conservare: bună; Intervenții ulterioare: nu are.

Tip de plan: Din punct de vedere al tipului de casă, aceasta este cu etaj, cu trei camere și o sală, la parter, cu suprafețe diferite și două camere și tindă, la etaj, toate egale ca mărime.

La parter, două dintre cele trei camere sunt egale, iar cea de-a treia este mai mică, la fel ca și sala. Podelele au dușumele și plafonul sunt toate prevăzute cu scânduri de lemn(tăvănite). În ceea ce privește tâmplăria, aceasta este cea originală și este reprezentată de patru ferestre, vopsite în alb. Una dintre camerele de la parter are două ferestre, iar celelalte încăperi rămase câte o singură fereastră, toate fiind la fațadă. În partea inferioară, ferestrele au un brâu îngust, trasat cu roșu închis ce face o notă

cromatică comună cu cea a soclului. La etaj, toate ferestrele se află la fațadă, și sunt dispuse simetric de o parte și de alta a ușii de la tindă, câte două pentru fiecare cameră în parte, așezarea odăilor fiind, așadar, alta decât cea de la parter. Tinda are și ea două ferestre mai mici, ce flanchează ușa. Podelele sunt din scânduri de lemn iar tavanele sunt lutuite. Casa are și pod, gura de acces a acestuia aflându-se deasupra ușii uneia dintre camere. Nu toate încăperile au instalații de încălzire, numai la parter o singură cameră are sobă de teracotă. Tot la etaj, este dispusă și prispa pe toată lungimea fațadei. Aceasta este susținută de șapte stâlpi din lemn, vopsiți în verde și prezintă parapet din șipci de lemn dispuse sub formă de grătar în aceeași culoare. În partea superioară se află traforuri ce încadrează bine acoperișul casei. Fațada casei este orientată spre stradă.

Casa mai prezintă și o aplecătoare, dedesubtul căreia se află o bucătărie de vară, construită tot din chirpici și acoperită cu țiglă. Are două ferestre mari înfundate (nu se deschid).

Gardul ce a fost, inițial, din piatră, este acum din scânduri de lemn

Rasova - Casa nr. 2 (foto)

Proprietar: Guță Ștefana (văduvă), 75 de ani, cu locul de origine din satul Cochirleni, venită în comuna Rasova prin căsătorie. Casa a fost cumpărată; Sistem de construcție, materiale: Fundație: piatră; Soclu: piatră; Pereți: chirpici, tencuiți cu pământ și văruiți în alb; Șarpantă: lemn; Învelitoare: țiglă, în patru ape; An construcție / vechime: începutul secolului XX; În funcție: da; Stare de conservare: relativ bună; Intervenții ulterioare: șarpanta a fost schimbată, cea originală s-a degradat. Alte intervenții nu sunt.

Tip de plan: Casa are patru încăperi, două cu ferestre la fațadă și două aflate sub aplecătoare, cu intrarea de pe latura dreaptă a casei. Nu prezintă sală, accesul în casă și implicit în una dintre camere fiind direct de pe prispa îngustă. Camerele de sub aplecătoare, situată în spatele casei, au podelele și plafoanele din pământ. Este vizibilă grinda mare. La odăile din față podelele sunt, la una, din pământ, iar la cealaltă din lemn. Tavanele sunt prevăzute cu scânduri din lemn. Dintre cele patru camere numai una

are instalație de încălzire, o sobă de pământ. Este vorba de o odaie de la aplecătoare. Tâmplăria este cea originală și este reprezentată de o fereastră cu trei ochiuri la una din camerele din față și de ușa de acces în casă, flancată de două ferestre înguste pentru cealaltă încăpere de la fațadă. La camerele de la aplecătoare, accesul se face doar printr-o ușă joasă, vopsită în verde. În dreapta ușii se află și o fereastră îngustă cu două ochiuri mici de geam, vopsită în aceeași culoare. Cealaltă cameră de sub aplecătoare are o fereastră îngustă aflată pe peretele opus intrării. Tâmplăria de la fațadă este vopsită cu albastru.

Casa prezintă și o prispă îngustă, fără parapet, pe o latură, al cărei acoperiș este susținut de patru stâlpi din lemn, inițial vopșiți în albastru. Locuința are și pod, dar, la momentul actual, gura acestuia este astupată. Ea s-a aflat deasupra ușii prin care se intră în casă.

Gardul este din șipci de lemn. Fațada casei este orientată spre stradă, cu o vedere frumoasă spre biserica satului.

Rasova - Casa nr. 3 (foto)

Proprietar: Mihail Alexandrina și Ștefan (i se spunea Vancu), negustor de profesie, naționalitate albaneză. Casa a fost ridicată de el. Sistem de construcție, materiale; Fundație: piatră; Soclu: piatră; Pereți: piatră, tencuiți și văruiți la parter în alb; Șarpantă: lemn; Învelitoare: tablă, în două ape; An construcție / vechime: casa este datată, ea fiind ridicată în anul 1900, așa cum este menționat pe frontonul acesteia; În funcție: nu, nu mai este locuită; Stare de conservare: relativ bună; Intervenții ulterioare: învelitoarea din tablă a fost înlocuită cu o alta nouă, cea veche fiind degradată.

Tip de plan: Casa este cu etaj având o distribuție simetrică a camerelor atât la etaj cât și la parter. La parter, sunt trei camere și un hol, iar la etaj, tot trei camere și un balcon. Construcția este atipică pentru localitatea Rasova, fiind o casă cu o arhitectură singulară în această zonă, lucru ce evidențiază bine atât originea străină (albaneză) cât și starea materială a proprietarului. În casă au fost găzduiți, în trecut, doctorii și profesorii din sat. Casa nu mai este acum locuită, actualii proprietari având reședința în București. Întreaga tâmplărie a casei este cea

originală, ferestrele fiind dispuse toate la fațadă câte două de o parte și de alta a balconului, la etaj, respectiv a holului ce indică intrarea în casă, la parter. În spate, nu se află decât un ochi mic de geam, pe casa scării. Accesul în casă se face printr-o ușă dublă din lemn, flancată de două ferestre înguste și alungite, vopsite în verde închis, și este marcat de două coloane solide și trei arcade ce susțin plafonul balconului de la etaj, conferind o estetică aparte locuinței. La etaj, dispunerea ferestrelor și a ușii este identică, acestea fiind vopsite, inițial, tot în verde. Acum vopseaua nu se mai distinge. În interior, toate camerele au dușumea pe jos, iar plafoanele sunt simple. Instalații de încălzire nu se regăsesc decât în două încăperi și sunt reprezentate de o sobă de teracotă cu plită și una simplă, fără plită. Balconul de la etaj este marcat de patru coloane, nu foarte înalte, terminate în capiteli cubice. Pe frontonul din piatră al balconului sunt trecute anul în care a fost ridicată casa (1900) și inițialele proprietarului (S și M). Pe acoperiș se află, în partea dreaptă, și o mică lucarnă.

Gardul gospodăriei este din scânduri de lemn.

Rasova – Casa nr.1

Rasova – Casa nr.2

Rasova – Casa nr.3

Rasova – detaliu casa

Rasova – case și anexe gospodărești

Rasova - case